Aditzaren izen-formak Deba Garaian eta Araba aldean

JERARDO ELORTZA
(UNED, Bergara)

Gipuzkoako lurraldearen Hego-mendebaldea, probintzia honek Bizkaia eta Arabarekin bat egiten duen ingurua hain zuzen, ez da, jakina denez, gipuzkeraren eremukoa bizkaieraren esparrukoa baino. Gaur egun Deba Garaia izenez ezagutzen dugun eskualde honek baditu, dena den, aparteko ezaugarriak euskalki horren barruan, berezitasunik nabarienak, beharbada, aditzaren izen-forma eta aspektu-marketan azaltzen zaizkigularik.[1]

R. Mª Azkue (1905-06: 482; 1923-25: I, 113-114), Koldo Mitxelena (1958), Kandido Izagirre (1971) eta bestek puntu hau inoiz aipatu izan arren, oraindik behar adina mugatu eta zehaztu gabe dagoela uste dut, oñatiar, leiztar, aramaioar eta abarren berbetaren muina ulertu nahi bada.

Lan hau burutu ahal izateko, aditz-forma hauei buruzko galdeketak egin ditut Udalan (Arrasate), Larriñon (Aretxabaleta), Marinen (Eskoriatza) eta Etxaguenen (Aramaixo), Bergara, Oñati eta Legutiano aldeko inkestekin osatuz Leintz haranean jasotakoa. Horietaz gain, Manuel Umerez Goribargoitiak 1805ean Oñatiko euskaraz idatzitako *Errectore* eta *Osaba*ren eskuizkribuek eskaintzen diguten informazioa ere jaso dut.

Honako bost aditz-forma hauek aukeratu dira azterketarako:

a.- era perfektoa: *asmau / artu / apurtu / ikusi*, etab.
b.- era ez perfektoa: *asmetan / artzen / apurketan / ikusten*, etab.
c.- gertakizuneko era: *asmauko / artuko / apurtuko / ikusiko*, etab.
d.- aditz-izena NOR kasuan: *asmetie / artzeie / apurketie / ikustie*, etab.
e.- ZERTARAKO kasuan: *asmetako / artzeko / apurketako / ikusteko*, etab.

Aipatutako bost formok esandako zortzi lekukotasunen bitartez 33 aditz desberdinekin nola burutzen diren ikusi da. Aditzak zortzi multzotan sailkatu dira ondorengo erizpideon arabera:

1. *-au (-eu)* amaiera duten aditzak. Latinezko *-are* bukaera duten aditzetan dute

(1) Aditz-forma hauei buruzko lehen sailkapena *Euskera* aldizkarian argitaratu nuen lan batetan ikus daiteke (Elortza 1977: 185-186).

[ASJU Geh 28, 1995, 465-477]
http://www.ehu.es/ojs/index.php/asju

jatorria gehienetan: *asmau / borrau / kantau / pentzeu*. Ia erabateko adostasuna ematen da lehen multzo honetan (*asmetan / borretan*...), Bizkaia aldeko beste herri askotako adizkiekin antza dutelarik. Oñati zerbait urruntzen da, eta Bergara ia zeharo gipuzkeraren eremukoa dugu.[2]

2. *-tu / -du* amaierak eta hiru silaba edo gehiago dituzten aditzak. Leintz, Aramaixo eta Oñati ditugu argi eta garbi *agerketan / apurketan / beroketan / eskonketan* eta horrelakoak erabiltzen dituztenak. Legutianon *apurtuten / apurtzen* jaso ditut; hala ere Urrunaga, Zigoitia eta bestetan sakonago aztertu beharko litzatekeela iruditzen zait, Leintz-Oñatiko forma hauen azken arrastoren bat gelditzen ote den frogatzeko. Oletan, nahiz eta Aramaixoko auzoa izan, *agertzen / eskontzen*, etab. egiten da.

3. *-tu / -du* amaierak eta bi silaba soilik dituzten aditzak. Hauek, oro har, *-tzen* bukaera daukate: *artzen / sartzen / galtzen*, baina badira zalantzak eta salbuespenak ere: *sortuten / sorketan / artuten / sartuten*, etab.

4. *-ztu* amaieraz bukatzen diren aditzak. Badirudi duda eta aldaketa ugari gertatu dela txistukariak dituen multzo honetan azken urteotan; ikus bestela nolako bilakaera dagoen Umerezen *viztzen / poztzen / puztzen* formetatik egungo *pisketan / postuten / pusten* adizkietara.

5. *-i* amaieraz bukaturiko aditzak: *ekarri / ibilli / ikusi*, etab. Beste toki askotan bezala, *ekarten / etorteko / ibilttie* eta gisa horretakoak dira herri guztietan nagusi, Bergaran izan ezik: *ekartzen / etortzeko / ibiltzia*, etab.

6. *-o* bokalaz bukatzen diren aditzak: *igo / ito / jo*, etab. Hemen ere *-ten / -teko / -tia / -tie* amaierak nagusitzen dira. Bergaran, betiko moduan, *igotzen / ittotzeko / jasotzia*; baina *joten*.

7. *-e* bukaeratzat duten aditzak. Ez dira, egia esan, asko: *bete / erre / gorde / ase / erne*, eta besteren bat. Lehenengo laurak aztertu dira hemen. Itxura batean *-ten* eta ondorengoak bakarrik erabiltzen direla iruditu arren, toki askotan gelditzen dira oraindik *-tan, -tako* forma zaharren aztarnak (Legutiano, Marin, Aramaixo, Oleta); Umerezek, salbuespenik gabe, *-tan* erako formak erabiltzen bazituen ere, Oñatin ez da gaur egun *beteten/gordeten* eta *erreten* baizik esaten.

8. *-n* letraz amaitutako aditzak: *egin / izan / jakin*, etab. Sail honetan ematen diren aldaketarik azpimarkagarrienak fonetikari dagozkionak ditugu: *in / ein, isan / isen, jun / juan / juen, fan / fuan / fuen*. Osterantzean ia ez dago desberdintasunik: *-ten, -go, -teko*, etab.

Hona hemen aipaturiko zortzi multzo horietako aditz-formak, toki bakoitzean jasotako testigantzaren arabera:

1. *-au (-eu)*:

	ASMATU	BORRATU	KONTATU	PENTSATU
Legutiano	*asmau*	*borrau*	*kontau*	*pentzeu*
	asmeten (sic)	*borretan*	*kontetan*	*pentzetan*
	asmauko	*borrauko*	*kontauko*	*pentzeuko*
	asmetie	*borretie*	*kontetie*	*pentzetie*
	asmetako	*borretako*	*kontetako*	*pentzetako*

(2) Bitxikeria moduan esan, Araotzen (Oñati) *asmauten, borrauteko, pentzautia*, etab. entzun daitezkeela.

Marin	*asmau*	*borrau*	*kontau*	*pentzau*
	asmeten (sic)	*borretan*	*kontetan*[3]	*pentzetan*
	asmauko	*borrauko*	*kontauko*	*pentzauko*
	asmetie	*borretie*	*kontetie*	*pentzetie (-a)*
	asmetako	*borretako*	*kontetako*	*pentzetako*
Arrasate	*asmau*	*borrau*	*kontau*	*pentzeu*
				pentzau[4]
	asmetan	*borretan*	*kontetan*	*pentzetan*
	asmauko	*borrauko*	*kontauko*	*pentzeuko*
				pentzauko
	asmetie	*borretie*	*kontetie*	*pentzetie*
	asmetako	*borretako*	*kontetako*	*pentzetako*
Lariño	*asmau*	*borrau*	*kontau*	*pentzau*
	asmetan	*borretan*	*kontetan*	*pentzetan*
	asmauko	*borrauko*	*kontauko*	*pentzauko*
	asmetie	*borretie*	*kontetie*	*pentzetie*
	asmetako	*borretako*	*kontetako*	*pentzetako*
Aramaixo	*asmau*	*borrau*	*kontau*	*pentzau*
	asmetan	*borretan*	*kontetan*	*pentzetan*
	asmauko	*borrauko*	*kontauko*	*pentzauko*
	asmetie	*borretie*	*kontetie*	*pentzetie*
	asmetako	*borretako*	*kontetako*	*pentzetako*
Oñati	*asmau*	*borrau*	*kontau*	*pentzau*
	asmaitten	*borraitten*	*kontaitten*	*pentzaitten*
	asmauko	*borrauko*	*kontauko*	*pentzauko*
	asmaittia	*borraittia*	*kontaittia*	*pentzaittia*
	asmaitteko	*borraitteko*	*kontaitteko*	*pentzaitteko*
M. Umerez[5]	*asmau*	——	——	*pensau*
	——	——	*contaitan*	*pensaitan*
	——	——	——	*pensauco*
	——[6]	——	——	——
	——	——	——	*pensaitaco*
Bergara	*asmau*	*borrau*	*kontau*	*pentzau*
	asmatzen	*borratzen*	*kontatzen*	*pentzatzen*
	asmauko	*borrauko*	*kontauko*	*pentzauko*
	asmatzia	*borratzia*	*kontatzia*	*pentzatzia*
	asmatzeko	*borratzeko*	*kontatzeko*	*pentzatzeko*

(3) *Konteten* ere esaten da.

(4) Letra txikiagoz datozen aldaerak ere erabiltzen dira; batzuetan berdintsu, baina gehienetan letra haundiz agertzen direnak baino gutxiago.

(5) Manuel Umerez (1757-1818), Oñatiko eskuizkribuen egilea (1805).

(6) *Asmaitiarren* dakar eskuizkribu batek.

2. *-tu* / *-du* (3 silaba edo gehiago):

	AGERTU	APURTU	BEROTU	EZKONDU
Legutiano	*agertu*	*apurtu*	*berotu*	*eskondu*
	agertuten	*apurtuten*	*berotuten*	*eskonduten*
	agertzen	*apurtzen*	*berotzen*	*eskontzen*
	agertuko	*apurtuko*	*berotuko*	*eskonduko*
	agertutie	*apurtutie*	*berotutie*	*eskontzie*
	agertzie	*apurtzie*	*berotzie*	*eskondutie*
	agertuko	*apurtuteko*	*berotuko*	*eskontzeko*
	agertzeko	*apurtzeko*	*berotzeko*	*eskonduteko*
Marin	*agertu*	*apurtu*	*berotu*	*eskondu*
	agerketan	*apurketan*	*beroketan*	*eskonketan (-ten)*
	agertuko	*apurtuko*	*berotuko*	*eskonduko*
	agerketie	*apurketie*	*beroketie*	*eskonketie*
	agerketako	*apurketako*	*beroketako*	*eskonketako*
Arrasate	*agertu*	*apurtu*	*berotu*	*eskondu*
	agerketan	*apurketan*	*beroketan*	*eskonketan*
	agertuko	*apurtuko*	*berotuko*	*eskonduko*
	agerketie	*apurketie*	*beroketie*	*eskonketie*
	agerketako	*apurketako*	*beroketako*	*eskonketako*
Larriño	*agertu*	*apurtu*	*berotu*	*eskondu*
	agerketan	*apurketan*	*beroketan*	*eskonketan*
	agertuko	*apurtuko*	*berotuko*	*eskonduko*
	agerketie	*apurketie*	*beroketie*	*eskonketie*
	agerketako	*apurketako*	*beroketako*	*eskonketako*
Aramaixo	*agertu*	*apurtu*	*berotu*	*eskondu*
	agerketan	*apurketan*	*beroketan*	*eskonketan*
	agertuko	*apurtuko*	*berotuko*	*eskonduko*
	agerketie	*apurketie*	*beroketie*	*eskonketie*[7]
	agerketako	*apurketako*	*beroketako*	*eskonketako*
Oñati	*agertu*	*apurtu*	*berotu*	*eskondu*
	agerketan	*apurketan*	*beroketan*	*eskonketan*
	agertuko	*apurtuko*	*berotuko*	*eskonduko*
	agerketia	*apurketia*	*beroketia*	*eskonketia*
	agerketako	*apurketako*	*beroketako*	*eskonketako*
M. Umerez	*aguertu*	—	*berotu*	*ezcondu*
	aguerquetan[8]	—	—	*ezconquetan*
	aguertuco	—	—	*ezconduco*
	aguerquetia	—	—	*ezconquetia*
	aguerquetaco	—	—	*ezconquetaco*

(7) *Eskontzeie* (?).

(8) *Aguertzen* inoiz, baina gehienetan *aguerquetan*.

Bergara	*agertu*	*apurtu*	*berotu*	*eskondu*
	agertzen	*apurtzen*	*berotzen*	*eskontzen*
	agertuko	*apurtuko*	*berotuko*	*eskonduko*
	agertzia	*apurtzia*	*berotzia*	*eskontzia*
	agertzeko	*apurtzeko*	*berotzeko*	*eskontzeko*

3. *-tu* / *-du* (2 silabadunak):

	HARTU	SARTU	SORTU	GALDU
Legutiano	*artu*	*sartu*	*sortu*	*galdu*
	artzen	*sartzen*	*sortuten*	*galtzen*
	artuko	*sartuko*	*sortuko*	*galduko*
	artzie	*sartzie*	*sortutie*	*galtzie*
	artzeko	*sartzeko*	*sortuteko*	*galtzeko*
Marin	*artu*	*sartu*	*sortu*	*galdu*
	artzen	*sartzen*	*sortuten*	*galtzen*
			sorketan	
	artuko	*sartuko*	*sortuko*	*galduko*
	artzie	*sartzie*	*sorketie*	*galtzie*
			sortzie	
	artzeko	*sartzeko*	*sorketako*	*galtzeko*
			sortzeko	
Arrasate	*artu*	*sartu*	*sortu*	*galdu*
	artzen	*sartzen*	*sortuten*	*galtzen*
	artuten	*sartuten*	*sorketan*	*galduten* (?)
			sortzen	
	artuko	*sartuko*	*sortuko*	*galduko*
	artzie	*sartzie*	*sorketie*	*galtzie*
	artutie	*sartutie*	*sortutie*	*galdutie*
			sortzie	
	artzeko	*sartzeko*	*sortuteko*	*galtzeko*
	artuteko	*sartuteko*	*sortzeko*	*galduteko*
			sorketako	
Larriño	*artu*	*sartu*	*sortu*	*galdu*
	artzen	*sartzen*	*sorketan*	*galtzen*
	artuko	*sartuko*	*sortuko*	*galduko*
	artzeie	*sartzeie*	*sorketie*	*galtzeie*
	artzeko	*sartzeko*	*sorketako*	*galtzeko*
Aramaixo	*artu*	*sartu*	*sortu*	*galdu*
	artzen	*sartzen*	*sorketan*	*galtzen*
	artuko	*sartuko*	*sortuko*	*galduko*
	artzeie	*sartzeie*	*sorketie*	*galtzeie*
	artzeko	*sartzeko*	*sorketako*	*galtzeko*

Oñati	*artu*	*sartu*	*sortu*	*galdu*
	artzen	*sartzen*	*sortzen*	*galtzen*
			sorketan	
	artuko	*sartuko*	*sortuko*	*galduko*
	artzeia	*sartzeia*	*sortzeia*	*galtzeia*
			sorketia	
	artzeko	*sartzeko*	*sortzeko*	*galtzeko*
			sorketako	
M. Umerez	*artu*	*sartu*	*sortu*	*galdu*
	artzen	*sartzen*	*sortzen*	*galtzen*
	artzeen		*sortzeen*	
	artuco	*sartuco*	*sortuco*	*galduco*
	artzeia	*sartzeia*	*sortzeia*	*galtzeia*
	artzeco	*sartzeco*	*sortzeco*	*galtzeco*
Bergara	*artu*	*sartu*	*sortu*	*galdu*
	artzen	*sartzen*	*sortzen*	*galtzen*
	artuko	*sartuko*	*sortuko*	*galduko*
	artzia	*sartzia*	*sortzia*	*galtzia*
	artzeko	*sartzeko*	*sortzeko*	*galtzeko*

4. *-ztu* (2 silabadunak):

	MOZTU	PIZTU	POZTU	PUZTU
Legutiano	*mostu*	*bistu*	*postu*	*putzitu*
	mosten	*bistuten*	*postuten*	*putzitzen*
	mostuko	*bistuko*	*postuko*	*putzituko*
	mostutie	*bistutie*	*postutie*	
	mostuteko	*bistuteko*	*postuteko*	*putzitzeko*
				putziteko
				putzituteko
Marin	*mostu*	*bistu*	*postu*	*pustu*
	mosketan	*bisketan*	*posketan*	*pusketan*
	mosten			
	mostuko	*bistuko*	*postuko*	*pustuko*
	mosketie	*bisketie*	*posketie*	*pusketie*
	mosketako	*bisketako*	*posketako*	*pusketako*
Arrasate	*mostu*	*pistu*	*postu*	*pustu*
	mosketan	*pisketan*	*posketan*	*pustuten*
	mosten	*pisten*	*posten*	*pusten*
	mostuten	*pistuten*	*postuten*	*pusketan*
	mostuko	*pistuko*	*postuko*	*pustuko*
	mosketie	*pisketie*	*posketie*	*pusketie*
	mostie	*pistutie*	*postie*	*pustutie*
	mostutie		*postutie*	*pustie*
	mosketako	*pisketako*	*posketako*	*pusketako*
	mosteko	*pisteko*	*posteko*	*pustuteko*
	mostuteko	*pistuteko*	*postuteko*	

Larriño	*mostu*	*bistu*	*postu*	*pustu*
	mosketan	*bisketan*	*posketan*	*pusketan*
	mostuko	*bistuko*	*postuko*	*pustuko*
	mosketie	*bisketie*	*posketie*	*pusketie*
	mosketako	*bisketako*	*posketako*	*pusketako*
Aramaixo	*mostu*	*bistu*	*postu*	*pustu*
	mosketan	*bisketan*	*posketan*	*pusketan*
	mostuko	*bistuko*	*postuko*	*pustuko*
	mosketie	*bisketie*	*posketie*	*pusketie*
	mosketako	*bisketako*	*posketako*	*pusketako*
Oñati	*mostu*	*pistu*[9]	*postu*	*pustu*
	mosten	*pisten*	*posten*	*pusten*
			posketan	
	mostuko	*pistuko*	*postuko*	*pustuko*
	mosteia	*pisteia*	*posteia*	*pusteia*
			posketia	
	mosteko	*pisteko*	*posteko*	*pusteko*
			postuteko	
M. Umerez	—	*viztu*	*poztu*	*puztu*
	—	*viztzen*	*pozten*[10]	*puztzen*
	—	*viztuco*	*poztuco*	—
	—	*viztzeia*	—[11]	*puztzeia*
	—	*viztzeco*	*poztzeco*	—
Bergara	*mostu*	*pistu*	*postu*	*pustu*
	mosten	*pisten*	*posten*	*pusten*
	mostuko	*pistuko*	*postuko*	*pustuko*
	mostia	*pistia*	*postia*	*pustia*
	mosteko	*pisteko*	*posteko*	*pustuko*

5. *-i*:

	EKARRI	ETORRI	IBILI	IKUSI
Legutiano	*ekarri*	*etorri*	*ibili*	*ikusi*
	ekarten	*etorten*	*ibiliten*	*ikusten*
			ibilten	
	ekarr(i)ko	*etorr(i)ko*	*ibil(i)ko*	*ikusiko*
	ekartie	*etortie*	*ibilitie*	*ikusitie*
			ibiltie	
	ekarteko	*etorteko*	*ibiliteko*	*ikusteko*
			ibilteko	

(9) K. Izagirre (1971): *bistu / bistuko / bistzeia / bistzeko.*
(10) *Poztzen* ere agertzen da.
(11) *Poztzeiarren* dator eskuizkribu batetan.

Marin	*ekarri*	*etorri*	*ibilli*	*ikusi*
	ekarten	*etorten*	*ibiltten*	*ikusten*
	ekarriko	*etorriko*	*ibilliko*	*ikusiko*
	ekartie (-a)	*etortie*	*ibilttie*	*ikustie*
	ekarteko	*etorteko*	*ibiltteko*	*ikusteko*
Arrasate	*ekarri*	*etorri*	*ibilli*	*ikusi*
	ekarten	*etorten*	*ibiltten*	*ikusten*
	ekarriko	*etorriko*	*ibilliko*	*ikusiko*
	ekartie	*etortie*	*ibilttie*	*ikustie*
	ekarteko	*etorteko*	*ibiltteko*	*ikusteko*
Larriño	*ekarri*	*etorri*	*ibilli*	*ikusi*
	ekarten	*etorten*	*ibiltten*	*ikusten*
	ekarriko	*etorriko*	*ibilliko*	*ikusiko*
	ekartie	*etortie*	*ibilttie*	*ikustie*
	ekarteko	*etorteko*	*ibiltteko*	*ikusteko*
Aramaixo	*ekarri*	*etorri*	*ibilli*	*ikusi*
	ekarten	*etorten*	*ibiltten*	*ikusten*
	ekarriko	*etorriko*	*ibilliko*	*ikusiko*
	ekartie	*etortie*	*ibilttie*	*ikustie*
	ekarteko	*etorteko*	*ibiltteko*	*ikusteko*
Oñati	*ekarri*	*etorri*	*ibilli*	*ikusi* *ekusi*
	ekarten	*etorten*	*ibiltten*	*ikusten* *ekusten*
	ekarriko	*etorriko*	*ibilliko*	*ikusiko* *ekusiko*
	ekartia	*etortia*	*ibilttia*	*ikustia* *ekustia*
	ekarteko	*etorteko*	*ibiltteko*	*ikusteko* *ekusteko*
M. Umerez	*ecarri*	*etorri*	*ibilli*	*ecusi*
	ecarten	*etorten*	*ibilten*	*ecusten*
	ecarrico	*etorrico*	*ibillico*	*ecusico*
	ecartia	*etortia*	*ibiltia*	*ecustia*
	ecarteco	*etorteco*	*ibilteco*	*ecusteco*
Bergara	*ekarri*	*etorri*	*ibilli*	*ikusi*
	ekartzen	*etortzen*	*ibiltzen*	*ikusten*
	ekarriko	*etorriko*	*ibilliko*	*ikusiko*
	ekartzia	*etortzia*	*ibiltzia*	*ikustia*
	ekartzeko	*etortzeko*	*ibiltzeko*	*ikusteko*

6. *-o* / *-l*:

	IGO	ITO	JASO	JO	HIL
Legutiano	*igo*	*ito*	—	*jo*	*il*
	igoten	*itoten*	—	*joten*	*ilten*
	igoko	*itoko*	—	*joko*	*ilgo*
	igotie	*itotie*	—	*jotie*	*iltie*
	igoteko	*itoteko*	—	*joteko*	*ilteko*
Marin	*igo*	*itto*	*jaso*	*jo*	*ill*
	io				
	igoten	*ittoten*	*jasoten*	*jaten*	*iltten*
	igoko	*ittoko*	*jasoko*	*joko*	*ilgo*
	igotie	*ittotie*	*jasotie*	*jotie*	*ilttie(a)*
	igoteko	*ittoteko*	*jasoteko*	*joteko*	*iltteko*
Arrasate	*igo*	*itto*	*jaso*	*jo*	*ill*
	igoten	*ittoten*	*jasoten*	*joten*	*iltten*
	igoko	*ittoko*	*jasoko*	*joko*	*ilgo*
	igotie	*ittotie*	*jasotie*	*jotie*	*ilttie*
	igoteko	*ittoteko*	*jasoteko*	*joteko*	*iltteko*
Larriño	*igo*	*itto*	*jaso*	*jo*	*ill*
	igoten	*ittoten*	*jasoten*	*joten*	*iltten*
	igoko	*ittoko*	*jasoko*	*joko*	*ilgo*
	igotie	*ittotie*	*jasotie*	*jotie*	*ilttie*
	igoteko	*ittoteko*	*jasoteko*	*joteko*	*iltteko*
Aramaixo	*igo*	*itto*	*jaso*	*jo*	*ill*
	igoten	*ittoten*	*jasoten*	*joten*	*iltten*
	igoko	*ittoko*	*jasoko*	*joko*	*ilgo*
					illgo
	igotie	*ittotie*	*jasotie*	*jotie*	*ilttie*
	igoteko	*ittoteko*	*jasoteko*	*joteko*	*iltteko*
Oñati	*igo*	*itto*	*jaso*	*jo*	*ill*
	igoten	*ittoten*	*jasoten*	*joten*	*iltten*
	igoko	*ittoko*	*jasoko*	*joko*	*ilgo*
	igotia	*ittotia*	*jasotia*	*jotia*	*ilttia*
	igoteko	*ittoteko*	*jasoteko*	*joteko*	*iltteko*
M. Umerez	*igo*	—	*jaso*	*jo*	*ill*
	igoten	*itoten*	*jasoten*	*joten*	*illten*
	igoco	—	—	—	*illgo*
	—	—	*jasotia*	—	*illtia*[12]
	igoteco	*itoteco*	*jasoteco*	—	*illteco*

(12) *Illtiari* forma dator behin.

Bergara	*igo*[13]	*itto*[14]	*jaso*	*jo*	*ill*
	igotzen	*ittotzen*	*jasotzen*	*joten*	*iltzen*[15]
	igoko	*ittoko*	*jasoko*	*joko*	*ilgo*
	igotzia	*ittotzia*	*jasotzia*	*jotia*	*iltzia*
	igotzeko	*ittotzeko*	*jasotzeko*	*joteko*	*iltzeko*

7. *-e*:

	BETE	ERRE	GORDE	ASE
Legutiano	*bete*	*erre*	*gorde*	*ase (-tu)*
	betetan	*erretan*	*gordetan*	*asetuten*
	beteten	*erreten*		*asetzen*
				asetetan (?)
	beteko	*erreko*	*gordeko*	*asetuko*
	betetie	*erretie*	*gordetie*	*asetetie*
	betetako	*erretako*	*gordetako*	*asetuteko*
Marin	*bete*	*erre*	*gorde*	*ase*
				asetu (?)
	betetan	*erretan*	*gordetan*	*aseketen*
			gordeten	*aseketan*
				asetan
	beteko	*erreko*	*gordeko*	*asetuko*
	betetia(e)	*erretia(e)*	*gordetie*	*aseketie*
				asetie
	betetako	*erretako*	*gordetako*	*aseketako*
				asetako
Arrasate	*bete*	*erre*	*gorde*	*ase*
	beteten	*erreten*	*gordeten*	*aseten*
	beteko	*erreko*	*gordeko*	*aseko*
	betetie	*erretie*	*gordetie*	*asetie*
	beteteko	*erreteko*	*gordeteko*	*aseteko*
Larriño	*bete*	*erre*	*gorde*	*ase*
	beteten	*erreten*	*gordeten*	*aseten*
	beteko	*erreko*	*gordeko*	*aseko*
	betetie	*erretie*	*gordetie*	*asetie*
	beteteko	*erreteko*	*gordeteko*	*aseteko*
Aramaixo	*bete*	*erre*	*gorde*	*ase*
				asetu (?)
	betetan	*erretan*	*gordetan*	*asetan*
				aseketan
	beteko	*erreko*	*gordeko*	*aseko*
	betetie	*erretie*	*gordetie*	*asetie*
	betetako	*erretako*	*gordetako*	*asetako*

(13) *Ixo* ere bai.
(14) *Itxo* (?).
(15) *Iltten* ere bai.

Oñati	*bete*	*erre*	*gorde*	*ase*
	beteten	*erreten*	*gordeten*	*aseten*
	beteko	*erreko*	*gordeko*	*aseko*
	betetia	*erretia*	*gordetia*	*asetia*
	beteteko	*erreteko*	*gordeteko*	*aseteko*
M. Umerez	*bete*	*erre*	*gorde*	*ase*
	betetan	*erretan*	*gordetan*	*aseetan*
	beteetan	*erreetan*	*gordeetan*	
	——	——	*gordeco*	——
	——	*erretia*	*gordetia*	——
	betetaco	——	*gordetaco*	——
Bergara	*bete*	*erre*	*gorde*	*ase*
	betetzen	*erretzen*	*gordetzen*	*asetzen*
	beteko	*erreko*	*gordeko*	*aseko*
	betetzia	*erretzia*	*gordetzia*	*asetzia*
	betetzeko	*erretzeko*	*gordetzeko*	*asetzeko*

8. *-n*:

	EGIN	IZAN	JAKIN	JOAN
Legutiano	*in*	*isen*	*jakin*	*juen*
	iten	*iseten*	*jakiten*	*jueten*
	ingo	*isengo*	*jakingo*	*jungo*
	itie	*isetie*	*jakitie*	*juetie*
	iteko	*iseteko*	*jakiteko*	*jueteko*
Marin	*ein*	*isen*	*jakin*	*fuen*
	eitten	*iseten*	*jakitten*	*fueten*
	eingo	*isengo*	*jakingo*	*fuengo*
	eittie	*isetie*	*jakittie*	*fuetie*
	eitteko	*isengo*	*jakitteko*	*fueteko*
Arrasate	*(e)in*	*isen*	*jakin*	*juen*
				fuen
	(e)itten	*iseten*	*jakitten*	*jueten*
				fueten
	(e)ingo	*isengo*	*jakingo*	*juengo*
				fuengo
	(e)ittie	*isetie*	*jakittie*	*juetie*
				fuetie
	(e)itteko	*iseteko*	*jakitteko*	*jueteko*
				fueteko
Larriño	*(e)in*	*isen*	*jakin*	*fan*
	(e)itten	*iseten*	*jakitten*	*faten*
	(e)ingo	*isengo*	*jakingo*	*fango*
	(e)ittie	*isetie*	*jakittie*	*fatie*
	(e)itteko	*iseteko*	*jakitteko*	*fateko*

Aramaixo	*ein*	*isen*	*jakin*	*fuen*
	eitten	*iseten*	*jakitten*	*fueten*
	eingo	*isengo*	*jakingo*	*fuengo*
	eittie	*isetie*	*jakittie*	*fuetie*
	eitteko	*iseteko*	*jakitteko*	*fueteko*
Oñati	*(e)in*	*isan*	*jakin*	*fan*
				fuan
	(e)itten	*isaten*	*jakitten*	*faten*
				fuaten
	(e)ingo	*isango*	*jakingo*	*fango*
				fuango
	(e)ittia	*isatia*	*jakittia*	*fatia*
				fuatia
	(e)itteko	*isateko*	*jakitteko*	*fateko*
				fuateko
M. Umerez	*eguin*	*izan*	*jaquin*	*juan*
	eguiten	*izaten*	——	*juaten*
	eguingo	*izango*	*jaquingo*	*juango*
	eguitia	*izatia*	*jaquitia*	*juatia*
	eguiteco	*izateco*	*jaquiteco*	*juateco*
Bergara	*ein*	*isan*[16]	*jakin*	*jun*[17]
				juan
	eitten	*isaten*	*jakitten* (?)	*juten*
				juaten
	eingo	*isango*	*jakingo*	*jungo*
				juango
	eittia	*isatia*	*jakittia*	*jutia*
				juatia
	eitteko	*isateko*	*jakitteko*	*juteko*
				juateko

Zortzi multzoetako zortzi testigantza horiek aztertu eta erkatu ondoren, arakatzen dihardugun alderdi honi buruzko behin-behineko ondorio hauek atera daitezkeela uste dut:

a. Leintz osoak (Gatzaga, Eskoriatza, Aretxabaleta eta Arrasate), Aramaixo ere tartean delarik, oinarrizko batasuna mantentzen du arlo honetan.

b. Oñati Leintzetik hurbilago dago Bergara, Antzuola eta Elgetatik baino.

c. Puntu honi dagokionean, Bergara da benetako muga. Gehitxoago zehaztuz, San Prudentzio auzoa dela esango nuke.

d. Bergarak auzi honetan ia erabat gipuzkeraren ereduari jarraitzen dio.

(16) *Isen, isengo*, etab. ere bai.
(17) *Fan / fuan*, Angiozarren.

e. Aramaixok Leintz haranarekin ia bete-beteko senidetasuna baldin badauka ere, ezin esan beste hainbeste Araba aldeko beste toki batzuez: Oleta eta Legutiano (Billerle), adibidez. Alabaina, gorago aipatu denez, azkar jaso eta zorrotz aztertu beharko lirateke Arabako zenbait herritxotan gelditzen diren azken euskaldun zaharren lekukotasunak.

Eta azkenik ene eskerrik beroenak, lan hau moldatu ahal izateko, inolako aitzakiarik gabe ezinbesteko laguntza eskaini didatenei: Migel eta Jose Saez de Biteri (Legutiano), Sebastian, Juan eta Isaak Aranburuzabala (Marin), Luzia Otadui (Udala), Patxi eta Benito Arenaza (Larriño), Emeterio Bergaretxe (Etxaguen), Plaxido Guridi eta Felix Igartua (Oñati), Juan Martin Elexpuru eta Jone Gabilondori (Bergara) euren informazio bikainenagatik; Koldo Zubizarretari lekukoak bilatzen laguntzeagatik eta Garbiñe Garairi kuadroen taiukeran egindako lanagatik.

Bibliografia

Azkue, 1905-06, *Diccionario vasco-español-francés*, Tours.

————, 1923-25, *Morfología vasca*. Bigarren arg. LGEV, Bilbo, 1969.

Elortza, J., 1977, «Oñatiko Arrazola etxeko manuskritoak», *Euskera* 22, 179-197.

Izagirre, K., 1971, *El vocabulario vasco de Aranzazu-Oñate y zonas colindantes*, (*ASJU*-ren gehigarriak, 7), Donostia.

Mitxelena K., 1958, «Introducción», in L. Michelena eta M. Agud (arg.), *N. Landuchio, Dictionarium Linguae Cantabricae (1562)*, *ASJU*-ren gehigarriak, 3, Donostia. [Orain *SHLV*, II, 762-782]